

Domen ZUPANČIČ

Recenzija knjige *Podoba mesta*

Naslov: Podoba mesta

Izvirnik: The Image of the City, MIT Press, 1960

Avtor: Kevin Lynch

Prevod: Mija Peklenik

Predgovor: Vladimir Braco Mušič

Založba: Goga

Urednica zbirke Anagoga: Irena Rožman

Kraj in leto izdaje: Novo mesto, 2010

Število strani: 227 strani

[ISBN 978-961-2770-00-6]

V rokah imam slovenski prevod knjige, ki je oblikovala več metodoloških pristopov preučevanja prostora in poučevanja na arhitekturnih šolah po vsem svetu. Pred enim mesecem sem prejel vabilo k pisanju recenzije o Lynchevi knjigi, takrat sem v mislih odpotoval v leta študija arhitekture.

Predgovor k slovenski izdaji je napisal prof. Vladimir B. Mušič, ki je orisal svoje poglede na tematiko ter spomnil na svoje urbanistične rešitve in izvedbe. Vmes avtor tudi utruje z dokaj pogostim navajanjem drugih virov, ki bi utegnili biti pomembni za bralca. Ampak so vse te zgodbe preteklosti pišočega dobro umeščene v besedilo, da na koncu predgovora bralca nalahno pripelje do (sv.) Lyncha.

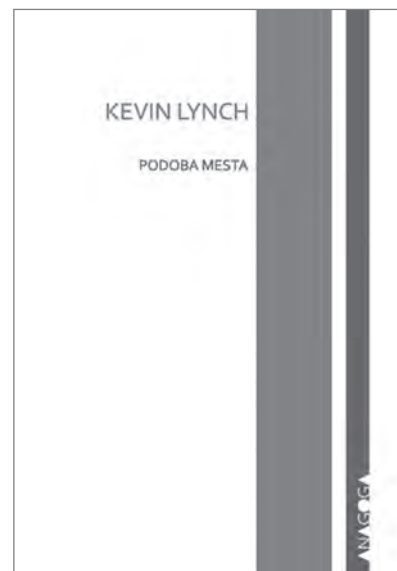
Knjigo sem v izvorniku prebral še med študijem v drugem letniku pri predmetu urbanistično oblikovanje. Nato sem v roke dobil še srbohrvaško različico, ušivo kopijo, v kateri so bile sličice tako zabrisane, da sem si lahko samo predstavljal, kaj je narisano. Bral sem kar obe hkrati, kar me je zabavalo, saj so prevajalski pristopi vedno zanimivi.

Kadar pomislim na Lyncha in *Podoba mesta* se proustovsko spomnim na Gordona Cullena in njegovo knjigo *The Concise Townscape*, ki jo krasijo čudovite skice mestnega sprehajanja ali prehajanja skozi sinapse ulic, senc in mestnih trgov. Knjigi sem bral zaporedoma, saj

sta si sorodni v jeziku in grafični notaciji misli ter tematsko podobni. Takrat sem tudi sam dokončno vzljubil ples črnega črnila na belini papirja. Tango na papirju je strast pripovedovalca, opazovalca in tudi posnemovalca. To je tudi metoda učenja etimologije arhitekturnega jezika.

Lynch je v knjigi, ki je vsebinsko nastala v sredini 50. let 20. stoletja, predstavil najpomembnejše razmisleke na temo prostorskih mestnih kompozicij na primeru ameriške metropole. Metropola je pojem, ki ga slovenski prostor fizično ne premore, zato je branje Lyncha še toliko zanimivejše, saj opisuje mestne četrti in razmere treh velikih mest v ZDA.

Lynch govori o ameriki. Ja, pisani z malo začetnico. Lynch piše predvsem o prostorskih predstavah ameriških prebivalcev treh izbranih metropol: Los Angelesa, Bostona in Jersey Cityja. S svojo ekipo, v spremni besedi posebej omeni kolega prof. Gyorgoya Kepesa s centra za urbane in regionalne študije na MIT in seveda še plejado sodelavcev, odstira tančico tematike urbanističnega oblikovanja oziroma oblikovanja prostora. V delu *Podoba mesta* predstavi železni repertoar izrazoslovja: povezave, robovi, predeli, vozlišča in poudarki. Izraze je Lynch predstavil jasno, preprosto brez nadutosti besednih – izmov, konceptualnosti, kontekstualizma ali drugih težje obvladljivih besednih zvez, ki jih nikoli nisem popolnoma razumel. Prav

zato sem ga tudi vzljubil, saj je uporabljal jezik kot orodje za sporočanje in ne kot medij sporočilnosti.

Lynch v knjigi svoja dognanja podkrepi tudi s številnimi enobarvnimi skicami, večina jih je precej preprostih, vendar še vedno pripovednih. Majhne skice ob besedilu so kot poštne znamke. Spominjajo me na herbarij, torej cvetke iz metropole. Drug sklop skic spominja na mikroskopske orise celic, vezi in membran. Ta del je skrivnosten in težaven.

Izvirnik in prevod sta enakega formata, torej velika približno 13 cm v širina in 20 cm v višino. Oba sta izvedena v črno-beli tehniki, skice so kombinirane z letratonimi. Format knjige je zanimiv. Uporaben za študij, saj knjigo vtakneš v prsni žep suknjiča in jo neseš na teraso nad mestom. Tam jo odpreš in se učiš iz nje ter hkrati preverjaš napisano z mestom pod seboj. Vendar so zaradi nerodne postavitve skice premajhne in neberljive. Ta slabost je vidna že pri izvorniku, v slovenskem prevodu pa to zadevo poslabša neposrečena izbira papirja, ki še dodatno požira skice. Načrti mestnih predelov so opremljeni z neverjetno romantičnim kazalnikom za sever.

Slovenski različici manjka trezen uredniški pregled besedila in grafičnih elementov pred tiskom. Razumljivo je, da

je Lynch postal ikonografski, v bistvu me spominja na najbolj razširjen operacijski sistem na računalnikih. Tako ustoličeni avtorji so nedotakljivi, prevodi so praviloma bogaboječi verni posnetki izvirnikov. Čeprav je že izvirnik dokaj osiromašen z vidika jasnejših zapisov pod skicami in ima komaj berljiva besedila v okviru skic, bi lahko urednica slovenske izdaje preseгла osnovne okvirje izvirnika. Skice so na nekaterih mestih izgubljene ob besedilu; seveda je logično, da se navezujejo na vsebino, ki se nahaja nekje v bližnjem odstavku, vendar bi skica potrebovala naslov ali zapis o tem, kaj predstavlja. Na primer navedba pri sliki 28 Krožišče na Charles Streetu (str. 98), je to Boston ali kje drugje? Seveda je Boston, saj bi moral brati besedilo. Prav mučno pa je odčitavanje 0,7 mm velikih črk na primer na skicah Bostona (str.: 187, slika 48 Podoba Bostona, nastala na osnovi uličnih intervjujev). Zadevo sem digitaliziral in velikost črk odčital v CAD programu. Take neprijetnosti se proti koncu knjige (dodatki) še večkrat ponovijo. Kronski dragulj prevoda je

navedba Marcela Prousta na strani 157. Razumljivo je, da je Lynch prebral *Du côté de chez Swann* (1954), prevajalka verjetno pozna slovensko različico prevoda (interpretacijo in reinterpetacijo iz leta 1963 DZS in poznejše iz let 1970, 1987, 1996 in 2004). Širšo kulturno vrednost bi slovenski prevod dobil, če bi Prousta prevzel iz slovenskega prevoda.

Ob tem slovenski prevod spominja na izraz: izveden je bil konservatorski poseg, torej sledenje izvirniku v kar največji meri. Ali mora biti prevod resnično le prevod in ničesar več? Slovenska izdaja je imela možnost preseči konservatorski okvir in rekonstruirati vsebino knjige, torej vstopiti na področje arhitekture, pardon, oblikovanja prostora. Bilo bi zelo zanimivo videti fotografijo iste ulice, krožišča ali parka, posnete danes ali pa nekaj let nazaj, recimo, je ulica Chestnut Street z ulice Charles Street (Boston, kaj pa drugega) še vedno taka? Razumljivo, da bi tak pristop potreboval več sredstev, časa, volje in energije udeležencev, vendar bi bil rezultat lah-

ko odličen. Drznil bi si reči, da bi taka različica Lyncha odmevala prek meja in bi bila celo prevajana v tuje jezike. Mar ne bi tako prišli do opevane reinterpetacije rekonstrukcije izvirnika? To je arhitektura, to je urbanizem, to je oblikovanje prostora.

Slovenski prevod temeljne knjige *Podoba mesta* (2010) verno in zadržano povzema 50 let star izvirnik *The Image of the City* (1960). Ta knjiga je kot fikus v pisarni tajnice, vendar ima zaradi preproste zasnove in jasne pripovednosti posebno mesto med obvezno študijsko literaturo prihodnjih oblikovalcev prostora, arhitektov in tudi drugih strokovnjakov, ki delujete na področju prostorskega upravljanja. Slovenski knjigi lahko pridam: še (na) mnogo bralk in bralcev.

Domen Zupančič
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo,
Ljubljana, Slovenija
E-pošta: domen.zupancic@fa.uni-lj.si

Predstavitev knjige *Globalizacija bogati in/ali ogroža?*

Naslov: Globalizacija bogati in/ali ogroža?

Avtor: Zdravko Mlinar

Recenzenta: Jan Makarovič in Rudi Rizman

Založba: Fakulteta za družbene vede in Slovenska akademija znanosti in umetnosti

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2012

Število strani: 482 strani

[ISBN 978-961-235-576-0]

Globalizacija bogati in/ali ogroža? je nova knjižna objava akademika prof. dr. Zdravka Mlinarja, utemeljitelja prostorske sociologije in pionirja na področju raziskovanja globalizacije pri nas. To je druga knjiga iz avtorjeve trilogije *Življenjsko okolje v globalni informacijski dobi*, v okviru katere je leta 2008 že izšla knjiga z naslovom *Prostorsko-časovna organizacija bivanja*.

Po mnenju recenzentov je knjiga *Globalizacija bogati in/ali ogroža?* doslej najbolj celovita družboslovna obravnava problematike globalizacije v slovenskem okolju. Avtor je v njej vsebino predstavil v 7 obsežnih poglavjih z naslovi Sociološka izhodišča in družbeni kontekst, Globalizacija in preobrazba teritorialne organizacije družbe, Slovenija in njeno odpiranje v svet, Spreminjajoča se vloga

posameznika in (pod)skupin v kontekstu globalizacije, Lokalni odzivi na globalne spremembe, Od rovtarstva k svetovljanstvu: z inovativnim nadgrajevanjem tradicije vstopajo v svet, Izbrane teme iz Slovenske Istre. Navedenim po-